

MAGYAR KURIR.

Bécs, Pénteken, September 17 dikén, 1824.

Spanyol Amerika.

A' Morning-Chronicle, melly darab idő olta igen nevezetes tudósításokat közöl az Amerikai tartományokról, egyik utóbbi levelében „Chilii legújabb Constitutio“ felírás alatt, az itten következő levelet közli, melly Santiagóban Május 14d költ: „Jelenttem volt, hogy nekünk új Constitutióhoz vagyon szerencsénk. A' Chilibeliek csudálatos törvényhozók; ők képviselő Igazgatást akarnak képviselői gyűlés nélkül. Tisztviselők neveztetének-ki, a' kik, a' mint hallik, felelés terho alatt lesznek, holott egyik sem cselekedhetik a' maga gondolkozása szerint. Az egész kormányt igazgatja egy aristokratai gyűlés, melly úgy szólván, maga nevezi-ki magát. Itten közlöm az említett új Constitutiónak rajzolatját.

A' végrehajtó hatalom egy fő Dictátorra bízott, kinek kötelessége kihirdetni a' törvényeket, 's ügyelni azoknak betöltésekre. Ennek az az elsősi jussa vagyon, hogy az új törvénynek fő vonásait, minelutána azt a' Státus-tanács megerősítette, legelsőben ajánlhatja. Rea vagyon bizva, a' száraz és tengeri hadi erőnek rendbe szedése, és hogy az hova fordítassék, de sem egyiket sem másikat maga nem vezérelheti. Minden Tiszteket, a' Fő-Hadnagyi rangon alól, szabad akarátja szerint nevezhet-ki, hanem a' főbb Tiszteknél ki nevezetésekre nézve, a' Senátust kell megkérdenie. Ő izen hadat, ő köt békességet a' Senátusnak helybehagyásával. Minisztereit a' Státus-tanács helybehagyásával vá-

lasztja. A' Senátus' megegyezésével, a' törvény' itéletét meglágyíthatja, 's a' gonosztévőknek megkegyelmezhet. A' közönséges Tisztviselőket, ha azok nem alkalmasok elbocsáthatja, a' nélkül hogy az iránt előbb a' Senátust tartoznék megkérdeni; ha a' Tisztviselők hívségtelenségen kapattatnak, akkor is kitéheti őket, hanem ezen esetben tartozik előadni okait az illető törvényszék előtt. A' Senátus' megegyezésével köthet békességi, szövetségi, és kereskedési szerződéseket. A' külső Udvarokhoz Követeket küldhet. Igazgatási foglalatosságaiban három Státus-miniszter vagyon mellette.

A' Státus-tanács hét személyből áll, a' kik: a' fő törvényszéknek két tagjai, egy Praelatus, egy Generális, a' Státus jövedelmeinek Inspectorai, 's a' nemzeti gazdaságnak két Directorai. A' Státus-tanácsnak foglalatosságai: a' fő Directorral tanácsot tartani; az új törvényt elfogadni avagy visszavetni; az új Miniszterek' ki neveztetését helybehagyni, 's az előbbeni' elbocsáttatásának okát adni; a' Státus költségeinek lajstromát, minelötte az a' Senátus elébe terjesztetnék, megvizsgálni; egy szóval a' Directoroknak minden fontos tárgyban meg kell kérdeni a' Státus-tanácsot. Ez minden héten kétszer gyűl-özve a' fő Director' házában.

A' Senátus kilencz személyből áll, kik hat esztendőre választatnak, a' melly idő azonban ismét meghosszabbíthatatik. A' Senátusnak kötelességei közé tartozik a' törvények' kiszolgáltatására, úgy a' Státus Tisztjeinek magok viséletére felvigyazni;

az új törvényeket helybehagyni vagy visszavonni; a fő Directornak afféle rendszabásait, mellyek a Senátus ítélte szerint rossz következtetést vonhatnának magok után, avagy a fennálló törvényeknek sérelmet okozhatnának, tüstént felfüggesztetni; a Nemzet szokásaira és erkölcsére, úgy az ifjúság nevelésére is ügyelni; a polgári virtusokat észre venni, előmozdítani, s ki eszközölni, hogy azok közönségesen megjutalmaztassanak; a magános kötelező-leveleket, és kezeség-vállalásokat védelmezni; minden egyes polgárnak virtusairól és szolgálatairól lajstromot vinni; azokat a fő Directornak, vagy a nemzeti Kamarának, mint magokat érdemesítettéket ajánlani. A Senatus tiszt továbbá mindenféle egyesületeket, avagy társaságokat, minelutána azokat a fő Director ajánlana, elfogadni, a had-ízenéseket (a nemzeti Kamara megegyezésével) a békeség-kötéseket s a t. az adókat, kölcsönvételeket, a Status tisztviselőinek kinevezetéseket és elbocsátásokat, a városoknak, helységeknek építtetéseket s a t. a közönséges innepi ceremóniákat, mindenféle közönséges intézeteket megerősíteni; s ezeken kívül még olly sok csekély kötelességei vagynak, mellyeket mind a végrehajtó hatalomra lehetett volna bízni. A bánás-módbeli kicsinységek, s azon tárgyak, mellyekre a Senatus tartozik ügyelni, valósággal gyermekes dolgok, p. o. a magokat megkülönböztetett polgároknak, a polgári érdemeikről szóló nagy könyvbe való beírattatások ezen osztályok szerint:

- a) közönséges vagy mindennapi érdem;
- b) jeles érdem;
- c) hősi telíntetbeli érdem.

A nemzeti Kamara egy, nemzeti Tanácsadókból álló test, melly minden nevezetes alkalmatossággal egybehívattatik; tagjai számának 50-en feljül, s 200-on alól kell lenni; egy nyolczadrésze minden esztendőben újonnan választatik. A tagok ottan tartoznak lakni, a hol a Senátus

egybe gyűl, vagy a hova a Senatus a Kamarát öszve hívja. Egy Status-miniszter, a Senatus Titoknokja, s a fő Ügyvéd, sors szerint 25 tagot választanak, kiknek tüstént egybe kell gyűlniük, hogy a törvényeket, mellyek a Senátus által terjesztetnek elébük; elfogadják, vagy visszavessék; ezek erősítik-meg, avagy vetik-vissza a hadat és békeséget illető kérdéseket, a kölcsönvételeket, adókat, a mindennapi, avagy hősi telíntetbeli érdemű polgároknak kineveztetéseket; ők választják a Censurabeli törvényszéket.

Minden gyűlés ideje csupán két rendbeli ülésből áll; az elsőben meghalgattatnak a törvények, és az azokat előterjesztőnek beszéde, a másodikban vitatás alá vétetnek, s határozás tétetik rólok. A két ülésnek nem lehet tovább tartani két egymásután eső napnál. Minden kerületekben vagy egyházi vidékekben, mellyeknek 200 személyből álló lakosai vagynak, választógyűlések tartatnak, mellyeknek kötelességek abból áll, hogy azon polgárokat, kiknek az illető tiszti-hivatalok által érdemesekül ajánltatnak, elfogadják, avagy visszavessék. Ezen választógyűlések még azon jussal is bírnak, melly szerint kérhetik a végrehajtó hatalmat, hogy a Statusnak azon szolgáljait, kik az ő ítéletelmél fogva, hivataljaikkal visszaellennek, bocsássa-el.

A törvényszékekre nézve új rendszabás hozatott; de én részemről semmi javítást nem fedezhetek-fel a törvény kiszolgáltatásának ezen részében, melly ezentúl is kétségkívül olly gyalázatos fog lenni, mint a millyon volt eddig.

Elvégeztetett hogy egész Chili újra osztassék-fel tartomány-részekre, fő, és al Delegatiókra, Praefecturákra, s a t.; de jóllehet ezen Decretum kibocsátásának már szinte felesztendeje, változás még sem történt. A több javítások között, mellyek meghatározottak, egy ollyan is találtatik, melly

a' nemzeti erkölcsöt illeti; erre nézve egy erkölcsi törvény fog készítettetni, mellyben szoroson meghatározatják mi a' polgárnak egész életbeli kötelessége, a' társasági egybeköttetésnek minden helyhoztesítésében.

A' nyomtatásbeli teljes szabadság nagy lármával hirdettetett-ki; de a' vallásnak mysteriumaival, dogmaival vagy szerszabásaival, avagy a' Catholica anyaszentegház által közönségesen helybehagyatott erkölcs-systemával seculnek sem szabad foglalatoskodni. Ezen célra nézve egy, a' nyomtatásbeli szabadságot illető törvényszék felállítását rendeltetett hét személyből; ezenkívül állittatik-még fel Literaturai-tanácsosokból egy Junta, mellynek minden sajtó alá készített irások elébe fognak terjesztetni, azon végből, hogy az azokban talaltató olyas helyekről, mellyek a' Censurával ellenkezének a' Szerzót intse-meg, a' ki is innen, ha nekiettszik a' hét személyes törvényszékre ap-pellalhat.

Ebből áll az itten fennyeen fogadtatott Constitutiónak alkalmas pontos rajzolatja; a' többi, a' mit nem említettem, szint' ilyen ostobaság, 's teljességgel munkába vehetetlen.

Ha az ember ezeknek az okos Chilibelieknek ezen Constitutiónak fogyatkozá-sait megmutogatja, 's figyelmetesekké teszi őket, mennyire hátrább vagy az at-tól, melly a' jó Ohiggins' Dictátorsága alatt hirdettetett-ki, azt szokták mondani, hogy az új Constitutiónak szerzői tapasztalás által oktattattak. Látták ugyan is Dél-amerikának többi Státusaiban, minémű rosz fogantatja vagy az a' képviselői Congressusnak; a' tagolnak választatása, a' mint ők állítják, békételenséget és féltékenységet okoz, 's a' Congressus tagjai csak azért gyűlnek-egybe, hogy az elébek terjesztett tárgyak felett haszontalan vitatásokba hocsátkozzanak. Az egyetértést, 's nyugalmas vizsgálatot csupán kicsiny gyű-

léstől várhatni; 's sokkal jobb a' fejedelmi hatalmat kevés emberre bizni mint sok-ra. Így gondolkoznak Santiagóban a' Chiliek; hanem a' gondolkozásnak ezen módja nem fog sokáig tartani, minthogy nekik sem az Igazgatásról helyes megfogások, sem más tárgyról, a' vallást kivéve, állandó vélekedések nincsen, 's ezen tekintetből azt hiszik hogy az általános engedelmesség kötelesség.

Chilinek éjszaki részében a' Coquimboi lakosok teljességgel meglegedetlenek ezen új Constitutióval. A' kivitelért járó vámból való jövedelem csaknem mind Coquimbo tartományát illeti a' rézek hajón való elszállításánál fogva, mellyből a' Státusnak igen nagy haszna vagy. A' Coquimboiak e' szerint, ismervén mit érnek a' Státusra nézve, függetlenebbek is mint a' többi tartományoknak lakosai, 's igen rosz néven veszik, hogy az Igazgatásbeli részvételtől egészen kirekesztettek, és hogy előbbi befolyások, az új Constitutiónak politikai szabásai által semmivé lett. Conception tartományában Chilinek déli részében hasonlóul nincsenek meglegedve a' lakosok az új Constitutióval. Azonban, közönségesen szólva, a' Chilibelieknek igen mind-egy akármilyen Igazgatás formája vitetik is bé közikbe; 's ha az ember szabad kereskedést adna nekik, úgy, állhatatosan hiszem, örömet letennék azon terhet, hogy magok igazgassák magokat, 's meghódolnának valamely idegen Hatalmasságnak. Ők ezen történetet, az állandó nyugalomról való kezeség gyanánt vennék, 's örömmel fogadnak, mivel általa minden belső versengésnek 's polgári egyenetlenségnek vége szakaszthatna.

Spanyol Ország.

A' Drapeau-blac nevezetű Ujság, Madridból Aug. 23dikéről ezeket közli: „Azt mondják hogy Generalis Latour-Foissae

nagy fontosságú leveleket fogott-el, melyekből némelly egybeesküdtöknek plánumok és czélok világosan felfedeztetett. Ezen levelek között, a' mint hallik, nevezetes summákra szőlő Londoni váltó-levelek is találtattak, melyek arra valának rendeltetve, hogy azon summa pénzeknek segítségével az Országnak különféle részeiben, 's kivált a' fő-városban lázzadás támasztatnék. Ezen felfedezés után, a' mint állítják, Kurírok indítottak el Párizsba és Petersburgba."

A' Moniteur f. h. 5d következő Decrétumot közöl, mellyet a' spanyol Király Aug. 19d bocsátott közre: 1) Minden, szolgálatban és azon kívül lévő katona személyek az Al-Hadnagyon kezdve a' Fő Kapitányig, magok megtisztítására köteleztetnek. 2) A' fő hadi törvényszéknél egy Biztosság állítatik, őt már magokat megtisztított tagokból, mellyek között 3 katona, egy polgári-tiszt, és egy törvényszéki tudós leszen, kik a' Tisztelnék, az Obersteren kezdve a' Fő Kapitányig magok megtisztításában foglalatoskodnak. 3) A' mi illeti a' többi Katona-tisztet a' Fő Hadnagytól fogva az Oberst-Lieutenantig, azok a' tartományokban állítando Junta előtt tartoznak magokat megtisztítani. Ez a' Junta a' Fő-Kapitányból 's őt már magokat megtisztított tagokból fog állani. 4) A' hadi, Tanácsosok, 's az ezekhez tartozó személyek, valamint azok is, kik az Armadánál polgári szolgálatot viselnek, ugyan a' nevezett Junta előtt tartoznak magokat megtisztítani. 5) Kivételnek a' magok megigazítása alól, kik a' segéd-seregeknek Spanyol Országba jövelekkor a' royalista seregek között szolgáltak, ha ugyan azután által nem mentek a' Constitútiósokhoz; kivételnek nem különben, valakik a' thrónus jussainak védelmezését illető dolgokra alkalmaztattak, úgy azok is, kik állandóul az én vagy valamelyik királyi familia tagja mellett valának. 6)

A' katona - személyek' magok megigazítása körül ugyan azon formalitások tartassanak-meg, mellyek a' polgári tisztségbeliek körül tartatni szoktak. 7) Az eddig említett czikkelyeknek annál inkább lehető-lesítések végett, a' magok megigazítása alá vettetett Candidatusok feleljenek-meg a' következő pontokra: 1. 1820 Jan. elsőjén hivatalban voltak e; 2. hol voltak és mellyik sereghez tartoztak akkor; 3. melly napon és helyen, 's kinek parancsolatjára esküvénnek-meg a' Constitútióra; 4. minémű tisztségeket, vezéri hivatalokat, vagy Biztosságokat kaptak 1825 Dec. 5idikéig, mindenik tisztségben meddig szolgáltak, hol és mindenik helyen meddig mulattak ezen három esztendő alatt 5. nem voltak e tagjai valamely titkos társaságnak, 6. nem voltak e nemzeti önnvállalkozottak, avagy valami patrióta társaságnak Ujságírói avagy szószóllóji; nem szolgáltak e a' royalista seregek ellen, 's ha szolgáltak, mellyik seregen és tartományban; 7. nem voltak e tagjai a' Royalisták ellen felállított hadi törvényszékeknek, minémű perben hoztak ítéletet, és milyet, 's kik voltak azon hadi törvényszékeknek többi tagjai; 8. mikor és mi módon tértek-viszsa a' törvényes felsőség alá; 8) Az ezen pontokra való feleletek a' tartományokbeli Fő Kapitányoknak adassanak-bé, mikor kinek kinek maga megigazítása a' fő hadi tanács elébe kerül; a' kiknek magok megigazítások valamelyik Junta elébe tartozik, azok is a' Fő Kapitányoknak adják-bé feleletjeiket; 's mind ezek azon okból történjenek így, hogy a' személyeknek ugyan azon léteket, annál inkább bé lehessen bizonyítani 9) Valaki a' 7d czikkelyben megnevezett környúlállások közül valamelyiket kihagyná avagy formájából kivenné, már csak ezen egy tettéért alkalmatlanná teszi magát a' megigazításra, 's ha a' szükség úgy kívánja, az ezen huzugság által elkövetett vétségének minémű-

sége szerint, perrel tovább kerestetik. 10) A' perek azon szerint indíttassanak-el, a' mint a' kérdésben lévő feleletek bójónak. 11) Ha valaki vonogatná magát az útasítás adástól, vagy azt akárminémű oknál fogva a' rendes időn túl halogatná, ellene a' törvény útján lehet banni. 12) A' megtisztulásra megkívántató feltételek ezek: az én királyi személyemhez, jussaimhoz, és igazgatásomhoz való szeretet; a' keresőnek political magaviselete, és az a' tisztelet, mellyben a' közönség előtt vagyjon. A' meg nem tisztulhatásnak feltételei: a' constitutiós Igazgatáshoz ragaszkodás, 's a' keresőnek vagy keresőnek veszedelmes principiumairól való köz vélekedés.

Nagy Britannia és Irlandia.

Az Aschantékkal való mostani háborúról Londonban igen környülállásos tudósítás tétetett közönségesse, melly csaknem két lapját fogja-el az anglus Couriernek. Az említett tudósításban felette nevezetes dolgokat talál az ember az Aschanték' politicájáról, babonás vélekedéseikről, és hatalmokról. Ezen vademberek annyira megremültek még az ufőbbi időkben az Anglusoknak előmeneteleken, hogy mindenféle feltételekre reállottak volna Szir Maccarthy akarataja szerint; de ő elmulasztotta a' kedvező alkalmatosságot, 's nem helyeztette magát olly karba, hogy az Aschantékkal, mikor ezek újra neki batorodtak, megmérkőzhessen. Ezen Szerecsen Országnak Királya három esztendeje hogy készül rea hogy az Anglusokkal szövetséges tengerpartokat megtámadja, 's azokon némellyekkel egyetértést szerzett. Innen lehet magyarázni a' Fantiknak 's minden homni seregeknek árulásokat. Maccarthy felette nagy bizodalmat helyezteté a' Cape-Coasti lakosokban, 's az volt a' szándéka, hogy egyesén Comassiét fogja megtámadni; hanem az Anglusokkal szövetsé-

ges szerecsen népeknek clesett a' kedvek, a' midőn láták hogy a' Kormányzó nem hoz szükséges segítséget, hanem csupán egyedül jön-viszsa Sierra-Leoneból. Az Aschanték Királya nagy felelemben volt, vagy legalább úgy tettette magát; hálvány-istenének minden nap tíz szűz leányt áldozott-fel, 's imádkozott Országának szerencséjéért. A' midőn meghatározta az anglus Coloniák ellen való menetelét, ezen emberevőhöz illő szavakat mondotta: „Kézemre kell kerítenem, ezt izené a' Kormányzónak, a' fejedet, hogy kaponyádat Országomnak nagy dobjára függeszthessem, 's allkapezádat dobverő gyanánt használhassam.“ Nevetve emlegette Szir Maccarthy ezen fenyegetődzést; hanem az iszonyú történet úgy hozta magával, hogy az rajta betű szerint bételjesítették.

Francia Ország.

Chatcaubriand Úr ismét vissza jött Párizsba Neufchatelből a' Schweitzből, hol néhány napokig mutatott.

A' Quotidinne így ír: „Brésiben négy ezer főből álló Línea-gyalogság gyűl-egybe, melly az Antillák, Guadetoupe, Bourbon, és Senegal szigetektbeli őrizetnek szaporítására rendeltetett.

Orosz Birodalom.

Gróf Osten-Sacken az első Ármadának Fő-vezére Rigánál Aug. 12d 16,000 emberből álló sereget mustrált-meg. A' Gróf a' többi tartomány-osztályokban fekvő első Ármadabeli seregeket is megvizsgálván, midőn Ő Felsege Pensaba fog érkezni, ottan kísérelője közé esatolja magát. |

Hollandia.

Ő Felsege a' Hollandiai Király Aug. 18d költ határozásánál fogva a' Belgiumi Kereskedő-társaság' czikkelyeit megerősítette, 's az azoknak készítése végett egybehivattatott Biztosságot elbocsátotta. Ezen

társaságnak rendszabásai 109 cikkelyből állanak, s a többek között határozásai ezek: A' társaság 1850d esztendeig fog fennállani. Munkásságaira öt tagból álló Igazgatás fog ügyelni, 26 Biztosnak felvigyázása alatt, kik az Igazgatókkal egyesülve formálják a' társaság' tanácsát. Amsterdam 8; Antverpia 4, Rotterdam 3. Brüssel 2, Gent 2 Biztosat tartoznak adni, a' többi városok egyet-egyet, kiket a' Király nevezki. A' tanács esztendőnként kétszer gyűl-egybe. Az Igazgatásnak Hagában leszen a' helye.

Magyar Ország.

A' Hazai Tudósítások szerint: Budán s. h: 8d emlékezetes innep tartatott a' városi fő Plebánia templomban; t. i. Fő Tiszt. Korbély Antal Úr Ildai Boldog-Ászszöny Apátura, Nagy-Váradai Kanonok, a' Budai fő Gymnasiumnak, és a' Nemzeti Iskoláknak helybeli Directora, és a' tudományok Commissiójában a' Nagy Mélt. Magyar Királyi Helytartó Tanács mellett Assessor, Papságra való felszenteltetésének Jubileumát, úgynevezett második Primitiával tartotta. A' tudományok és nevelés iránt tetemes érdemekkel diszeskedő férfiu Nagy Mélt. Rudnay Sándor Herczegnek figyelmét oly annyira magára vonta, hogy ez önként Manuductora kívánna lenni, és ezen innepet minden módon fényessé tenni. Egész egyházi pompával ment végbe a' nagy Mise, mellynok pompáját nevelte a' jeles muzsika, a' tanuló Ifjúságnak tisztelkedése, és a' mozsarak' dörgése. Számos és jeles vendégek kívántak a' szerencsés öregnek örömet nevelni; Fő Tiszt. Jordánszky Elek Úr pedig, az Esztergomi fő Káptalannak Kanonokja, és Szászvári Apátur oly ékes és szívreható magyar predikáziót mondott, hogy mind az örvendező Papnak dicsőségét tetezné, mind a' Keresztýen Híveknek a' Papi Rend iránt

való buzgóságát foganatósan nevelné. A Nagy Mélt. Primas Herczeg ezen napnak fényét és örvendezését az által méltóztatott öregíteni, hogy a' Jubilans Apátur Urat számos egyéb Urakkal gazdagon megvendégelte.

Ó Cs. R. Felségo a' Munkácsi NsKáptalanban Fő Tiszt. Olsavszky János Urat, Archi Diaconussá; Fő Tiszt. Tabakovich Mihály Urat Primiceriussá, vagyis Cántorra; Fő Tiszt. Ambruchsics István Urat Ecclesiarchává; vagyis Custóssa nevezni méltóztatott.

Rosenbergából (Liptó Vármegyében) Aug. 25d írják, hogy azon hónap 21d napján Mélt. és Fő Tiszt. Bélík József Szepesi Püspök Úr oda megjelent, és Vag. hídjánál a' Magistrátus Deputatiója által fogadtatván, harangok' zengése, és mozsarak durrogása közt a' Plebánia házban megszállott, a' hol Ó Méltóságát Fő Tiszt. Kermárszky Pál Prépost és Plebanus Úr jeles beszéddel fogadta; azután pedig a' Gymnasium' Directora, Professorai, és az Ifjúság ékesen köszöntötte; végre a' Likavai Kir. Uradalomnak Tisztjei Benedekfalvi Detrich Márton Úr által vezetettvén, tettek tiszteletet. Más nap a' Mélt. Püspök Úr nagy Misét mondván, annak végezetével a' Bérmlás' szentségét nagy sokaságra feladta. Innen Árvába ment, s a' mint hallottuk, Galliczián keresztül Sept. 14d fog visszatérni Szepesi lakására.

Szombathelyről, Sept. 14d. Örömmel telik-el szíve az igaz hazafinak, midőn anyai nyelvét, Nemzetének ezen legdrágább kincsét nagyobb fényben szemlélheti. Illy örömben vettünk mi részt a' múlt holnap' 21d, midőn a' Szombathelyi Kisdud Magyar Társaság' néhány ifjú tagjai dicséretet és követést érdemlő igyekezeteknek nyilvánosság probáját adak. Ugyan

is ezek közül hárman, kik a' Philosophiának első esztendőbeli Hallgatói valának, a' Magyar Nyelvtudományból felvett állításokat helyesen fejtegették, és meggyőző okokkal vitatták; hatan pedig, kik a' Philosophiát második esztendőben hallgatók, a' Nyelvtudomány' és Írásmód' törvényei szerint önnerejüleg kidolgozott munkákat olvasták-fel. Valamint az első között Bertha Antal a' dolognak egyenes és világos előadása által magát megkülönbözteté: úgy a' másodrendbeliek között Szalay Sándor és Németh János közdicséretet érdemlettek, ez Szápáry Péternek nagylelkűségét minden nagyítás nélkül, híven írván-le, amaz pedig az őszi időnek artatlan örömeit érzékenyen festetgvén. Nem lehetett végre hallani illetődés nélkül Németh Jánosnak bucsuzó's köszönő beszédjét, se pedig szív indulás nélkül az öszvesereglett Ifjúságnak a' Hazához intézett énekjét. (Ezt olvashatni a' jövő Kedveskedőben) Többnyire ezen Intézetnek alkotója és kormányozója T. T. Bitnitz Lajos Professor Úr kinek buzgó fáradozása nagy reménységet nyujt nemzeti nyelvünk' tökéletesítésére. A' jelesebb Hallgatók között különös figyelmet érdemel Mélt. Skerlecz József Úr, Cs. K. Kamarás, ki nem csak jelenlétével, és az érdemeseknek osztogatott dícsérete'kkel ösztönözte az Ifjúságot a' szorgos munkásságra; hanem a' Philosophiának érdemes Tanítóit, és a' nyelv ügyében különös szorgalommal fáradozó Ifjakat igazi Magyar szívességgel és nyajassággal meg is vendégelte.

A' közelebbi levelünkben említett tü-neményről újabban Debreczenből így ír-nak: Nevezetes volt azon levegőégi látás, mely f. eszt. Aug. 11d estvéli 7 óra 45 minutumtól fogva 8 óra 3 minutumig, és így egy fertály órán túl, sok ezer né-zők' figyelmét nálunk elfoglalta. Annak kezdete hasonlított az ugynevezett csillag-

szaladások vagy lecséslé kezdetéhez; t. i. egy világos golyobisocska hirtelen előal-loit és feltetszett, 's a' kis gönczölszekeré' hátulso kerekeitől, csaknem függő egye-ncs lineában, mint valamely egyenes kard, vagy pácza egy ölnyi formán leereszke-dett a' földfele. Ezen függő egyenes álla-sából kevés perczenések múltával ligyó-forma tékergésre ment által; majd az ara-biai ötös szám, és ismét a' nagy kerek S betű formáját követte. Annakutána a' fel-ső része keletről nyugotra fordulván: a' hármas arabiai számhoz hasonló lett. Vé-gezetre a' közép napkeletre kiesuesosod-ván, mintegy 20—25 grádustryi görbe-szárú szegéletet látszott formálni, mely-nek feje napkeletre, két szára napnyugot-ra nézett, vagy egy nagy dült V forma Betűt mutatott, a' mely formában meg-maradván, lassanként vékonyodott és vé-gezetre láthatatlanná lett. Ezen látás kez-detekor még nem igen valának láthatók a' csillagok; de elmúlása után csak hamar láthatókká lettek a' fűró-csillag, a' nep-ül-ös-sas, és a' nagy gönczöl-szekeré' máso-dik nagyságú csillagai. Ennélfogva úgy tetszett hogy a' kis gönczölszekeré' hátulso kerekei szomszedságából a' nagy gönczöl szekeré két hátulso kerekének tartott azon egyenes lineájú világosság, mely kard-jel-nek látszott. Itt mintegy 30—35 grádu-stryira lebegett az egy ideig, és a' mondott változásokon általmenvén úgy, vonódott az lassan lassan napnyugot felé egy kevésé, mintegy a' gönczölszekeré' elsőbb kerekei felé.

Szinte ezen a' héten gyűlvén minden-felől a' Debreczeni Országos vásár, a' tá-volról jöttek-is tanúbizonyságot tettek a' felől, hogy a' leírt látást csaknem azon egy időben a' mondott formákban és az ég megnevezett helyén látták N. Varadon, a' Szilagyban, Miskólcson, és egyebütt.

Mennél több, és mennél távolabb eső helyekről lehetne venni körülállásos tu-

dősításokat: annál többet tehetne az ezen nevezetes tünemény magosságának kitüntetésére. Hát ha édes Hazánk éjszaka-napnyugoti részeiben leesett volna; vagy talán azonkívül is: valósággal a' közelebb való tapasztalások' velünk leendő közöltetése becses lenne.

Megjegyzésre méltó: hogy a' levegőég nálunk a' mondott időben tiszta és csendes volt; a' szinte feljövő hold a' tüneménytől legalább 150 grádusnyira esett. Rendes volt hogy a' nép azt Sarkánynak nevezte és felső részéről mind fejjéről beszélt, alsó részéről mint farkáról; a' jelentésének sokféle próbálgatása is pedig el nem maradt.

H i r d e t t e t i k.

Hogy Nemes Kraszna Vármegyében lévő Borzási fiscalis Józsaág, mellynek közép becsű árja 9521 fr. és 21 xroat tészen conv. pénzben, a' F. K. Thesaurariusnak Augustus' 5d, 8281 szám alatt, úgy nem külömben a' Felső Udvarnak e' folyó esztendőnek Mártzius' 19d. 10610³/₃ Szám alatt költ kegyelmes rendeléseinel fogva, a' jövő 1825 esztendőnek Januarius 12d inscriptió mellett a' többet ígérőknek örökös áron el fog adattatni. Azok tehát, a' kik ezen jószágot megvenni szándékoznak, ne terheltesenek öt hónapoknak eltéleése alatt, széndékjokat a' F. K. Thesaurariusnak előre írásban kinyilatkoztatni, és az említett napon Szebenben megjelenni. N. Szeben Augustusban 1824.

Szarvas-marha eladás.

Herczeg Pálffy József Bátorkeszi és Marczelházi egyesült Uradalmainak részéről ezennel köz hírré tétetik, hogy f.

Sept. hónap 20d és 21d napjain a' Pathi Pusztán Komárom Vármegyében, Komáromhoz egy órányira a' Duna mellett, Izsán alól, a' szokott délelőtti és delutáni órákon, alább megírt eredeti magyar feleslegvaló Szarvas-marhák közönséges kötyavetye' útján a' többet ígérőknek kész pénz eladatnak; u. m:

- 126 darab fejős-tehén;
- 41 — két esztendő üsző;
- 26 — egy esztendő —;
- 55 — idej nőstény-borjú;
- 4 — 3—5 eszt. bika;
- 8 — két eszt. —;
- 8 — egy eszt. —;
- 59 — idej hím-borjú;
- 8 — három eszt. tinó;
- 55 — két eszt. —;
- 52 — egy eszt. —.

A' venni akarók a' fentnevezett napokra és helyre meghivattnak.

Ugyancsak Herczeg Pálffy József Detrekői Uradalmának részéről köz hírré tétetik, hogy Malaczka Mező-városában jövő October' 4, 5, és 6d napjain a' következő feleslegvaló eredeti Sweitzer szarvas-marhák, a' szokott reggeli és delutáni órákon a' többet ígérőknek kész pénz el fognak adatni; u. m:

- 136 darab fejős-tehén,
- 8 — három esztendő üsző;
- 58 — két esztendő —;
- 30 — egy esztendő —;
- 50 — idej nyöstén borjú;
- 12 — 3—5 esztendő bika;
- 23 — két esztendő —;
- 41 — idej hím borjú;
- 20 — két esztendő tinó;
- 2 — idej tinó.

Meghivattnak a' venni akarók, hogy a' rendelt napokon nevezett helyen megjelenni ne terheltesenek.